

Α΄ Πτωχοπροδρομικό ποίημα

Γλωσσάρι (στ. 35-66, 113-267)

Για τους υπόλοιπους στίχους διαβάζουμε από την ιστοσελίδα

(περνώντας τον κέρσορα πάνω από τις υπογραμμισμένες λέξεις):

[http://georgakas.lit.auth.gr/dimodis/index.php?option=com_chronoforms&chronofor
m=showErgo&ergoID=51](http://georgakas.lit.auth.gr/dimodis/index.php?option=com_chronoforms&chronofor
m=showErgo&ergoID=51)

- (στ. 35) καρκατσάς = νους (το «ξερό» της)
- (στ. 36) ψυχάρια = υπηρέτες | πρωτοβαβά = μαμή ή νταντά
- (στ. 37) ταυρίζω = τραβώ – πβ. στ. 186
- (στ. 38) τρίκωλο = μαστίγιο
- (στ. 39) έκδικουῶμαι = υπερασπίζομαι
- (στ. 45) ἐπικτάομαι, -ῶμαι = κερδίζω επιπλέον (και αυξάνω την περιουσία μου)
- (στ. 46) δίμιτο = ύφασμα
- (στ. 47) γυρίν = μαντήλι, κεφαλόδεσμος
- (στ. 49) ἀπὸ κόπου σου = από την εργασία σου | τατίκι (ίσ. πατίκι) = υπόδημα, παντόφλα (?)
- (στ. 51) κρικέλλιον = δακτυλίδι
- (στ. 53) κατακόπτω = καταστρέφω
- (στ. 59) διβλαντάριν = δίχρωμο ρούχο | κουτνίν = βαμβακερό ύφασμα | διβίκιν = πολυτελές ένδυμα
- (στ. 60) κνηκάτος = κοκκινοκίτρινης απόχρωσης
- (στ. 62) λουτρικά = ρούχα και σκεύη που παίρνει κανείς μαζί στο λουτρό.
- [*λουτρά υπήρχαν ιδιωτικά και δημόσια στο Βυζάντιο]
- (στ. 65) ἐξωπροικίζω = προικίζω, δίνω ως προίκα

*

(στ. 119) πιθανολογία = κάτι που είναι πιστευτό, αληθοφανές

[*το νόημα = σου μετέφερα τα λόγια της και ακούγονται αληθινά, αλλά δεν είναι, πρόκειται για ψέματα]

(στ. 121) φληναφία = ανοησία (πβ. το σημερινό: φληνάφημα)

(στ. 125) ἀπαίρω = παίρνω (έχουμε δει στον *Διγενή* την ιστορία της λέξης) – πβ. στ. 173

(στ. 127) μουλλώνομαι = κρύβομαι (υπάρχει και ενεργητικός τύπος)

(στ. 129) σάβουρος = με άδεια χέρια | παρ' ἐλπίδα = απρόσμενα (χωρίς να το περιμένω και ο ίδιος)

[*νόημα στ. 139 = δεν θα το κρύψω αυτό που έκανα, γιατί το φταιξιμό μου θα γίνει μεγαλύτερο]

(στ. 140) ὡσάν = αφού (χρονικό-αιτιολογικό) – πβ. στ. 161

(στ. 144) σθλαβοπούλα = μικρή δούλα | μισθάρνισσα = υπηρέτρια

(στ. 146) ἀποκηρώ, -ῶ = αφαιρώ το κερί από το πόμα του βαρελιού, ξεβουλώνω

[*πριν τα ψυγεία, τα φαγητά τα αποθήκευαν σε βουλωμένα βαρέλια]

(στ. 149) ἀψιδόω, -ῶ = λυγίζω, κάμπτω (μεταφορικά εδώ) | και οὐ... = δήλωση μέλλοντα

(στ. 151) γόνιμα κέρδη = προίκα

(στ. 154) κουδούπα = κεφάλι | μαδισμένη = καραφλή, χωρίς τρίχες

(στ. 161) ἀδυνατίζω = είμαι αδύνατος

(στ. 163) ἐκσφονδυλίζω = σπάω τη σπονδυλική στήλη

(στ. 164) περιτραλίζω = φοβίζω

(στ. 165) καμελαύκιν (και -χιν) = κάλυμμα κεφαλιού (καπελάκι)

(στ. 166) μὴν τὴν δώσης = μη την κτυπήσεις

(στ. 167) ποδίζω = τρέχω

(στ. 168) ἀθρόως = ξαφνικά

[*το νόημα στ. 164-8 = πιάσε ένα ραβδί και προσποιήσου ότι θες να τη δείρεις – προσποιήσου τον άγριο]

(στ. 172) ἐφευρίσκω = βρίσκω

(στ. 174) δυσωπέω, -ῶ = ικετεύω

(στ. 177) παρὰ διαβόλου = όπως λέμε σήμερα: «μη σπάσει ο διάολος το ποδάρι του και...» (δλδ. μην τα φέρει έτσι η τύχη και γίνει καμιά αναπάντεχη αναποδιά)

(στ. 180) λανθάνω = διαφεύγω την προσοχή κάποιου, είμαι κρυμμένος

(στ. 182) ἀράσσω = κτυπώ

[*νόημα στ. 184 = βρήκα οπή (τρύπα) και έχωσα εκεί το ραβδί]

(στ. 188) χαυνίζω = χαλαρώνω

[*νόημα στ. 187-9 = κατάλαβε ότι έχω πιο πολλή δύναμη, γι' αυτό το άφησε από τη μεριά της κι εγώ έπεσα κάτω]

(στ. 192) κολακεύω = μαλακώνω, καλοπιάνω

(στ. 193) «Έντρέπου, νὰ σωθῆς» = Να σέβεσαι, αν θες να μην πάθεις κακό.

(στ. 194) χωριακούτσικον = χωριατόπουλο | νινίτσιν = μωρό

[*νόημα στ. 194 = μην κάνεις τον παλικαρά, αφού δεν είσαι ούτε σκληραγωγημένο χωριατόπουλο, ούτε κάνα παιδάκι – είσαι ένας ασθενικός γέρος]

(στ. 197) λαζοφαρδεύω = κραυγάζω επιδεικτικά

(στ. 200) άπάρας = φεύγοντας από εκεί (το «άπαίρω» με τη σημασία του «σηκώνομαι» εδώ)

(στ. 207) άφνω = ξαφνικά (ξάφνου)

[*στ. 208 = «έκ τοῦ ὕψους» = πολλά βυζαντινά σπίτια ήταν διώροφα, όχι απαραίτητα πολυτελή]

(στ. 211) μανδραγοῦραι = «μάγισσες» (μεταφορικά) | κουρκουσοῦραι = κουτσομπόλες

(στ. 215) σύμπτωμα = συμβάν (αυτό που συνέβη) | πάθος = πάθημα, ατύχημα, συμφορά

[*στ. 231 = ψιλόν πρόσνευμα = ούτε καν ένα φιλικό νεύμα δεν είδα]

(στ. 235) μονόκυθρον = φαγητό με πολλά καρυκεύματα

(στ. 239) κουβούκλι(ο)ν = δωμάτιο

(στ. 246) σκλαβωνικόν = φτωχικό ένδυμα

(στ. 248) σκαράνικον = άσπρο τουρμπάνι

[*στ. 251 δέμνε (βαλκανική λέξη) κυριδάτον = δώσε μου ελεημοσύνη]

(στ. 252) σάμνε = ελέησον | στειροπορτέω = υποφέρω στην πόρτα | ντόμβρε = πιθανώς από τη βουλγαρική ή τη ρωσική γλώσσα = «καλέ»

[*στ. 254-5 = τα παιδιά του μόλις τον είδαν μασκαρεμένο πήραν ξύλα και πέτρες και τον ανάγκασαν να κατέβει τη σκάλα – δλδ. τον εμπόδισαν να την ανέβει]

(στ. 256) γνωρίσασα = μόλις με αντιλήφθηκε

(στ. 257) καράνος = αμαρτωλός που μετανοεί (σλαβικής προέλευσης) | πελεγρῖνος = προσκυνητής

(στ. 264) πίναξ = πιάτο

[*στην τελευταία σκηνή ο αφηγητής μασκαρεύεται σε προσκυνητή ή ζητιάνο, πιθανόν σλαβικής καταγωγής – τα παιδιά του προσπαθούν να τον διώξουν, αλλά η γυναίκα του τον λειπάται και του δίνει ελεημοσύνη – κανείς δεν κατάλαβε ποιος ήταν, όπως φαίνεται]

